

MIT HOZOTT AZ ŐSZ?

„Ezt hozta az ősz.”

Kosztolányi

Nekem a rendszerváltás napjaiból semmi nem rémlik. Utólagosan sem vonják kétségbe a nyitómondat állítását például olyan kijelentések, hogy „amikor három éves voltál, kivittelek a Hősök terére, és beleemeltek a Himnusz közepébe”, nem, ehhez és hozzá hasonló dolgok egyáltalán nem történtek. Családi legendák nem vetettek árnyékot a rendszerváltás napjaira.

Nálunk otthon nem sok minden, sőt szinte semmi nem változott. A nagymamám se a rendszerváltás előtt, se pedig azután nem tanult meg írni-olvasni. A népköztársaságban és a harmadik köztársaságban sem csinált többet, mint virágot árult az Uránia mozival szemben, meg a Bosnyák téri piac egy számára kijelölt faasztalán. Neki mindegy volt ez az egész; hatvan éven keresztül *mindhalálig* dolgozott. Azt nem tudom, pontosan melyik napon, milyen széljárásban mutattak be neki, annyi biztos, hogy a hozzá kötődő legkorábbi emlékeim nagy valószínűséggel a rendszerváltás idejére tehetőek.

A helyszínek, az érzelmi és ízhatások egész intenzíven élnek bennem. Az első Sport szelet meg a kék csomagolású kókuszszelet, az Amerikai útnál megálló villamos, a Hungária körút sarkán a kocsmá, ahol akkoriban fagyit is lehetett kapni a sör mellé, ezek mind az én kis rendszerváltásom hangulatát idézik.

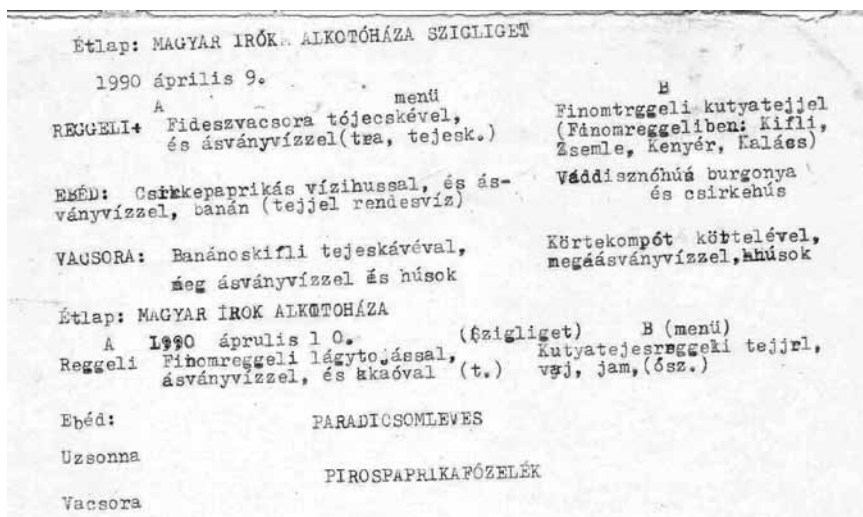
Tévének már volt a kilencvenes évek elején – a kivonuló katonák itt hagyták mementóként –, szép és nagy darab és szovjet gyártmányú, ami több évvel élte túl a rendszerváltást és a demokrácia illemtanát tanuló Magyarország történelmi súlyú pillanatait, Antall halálát, a szimfonikusokat, a Magnumot, a Kojaket és a Dallast is ezen néztük. És a Walt Disneyt, minden vasárnap délután négytől. Soha nem hittük volna, hogy kapunk egy kis kóstolót a „művelt és szabad nyugatból”, azt pedig végképp nem, hogy a fél nyugati „civilizáció” a lakásunkba költözik. Mesék vonzalmában éltünk, felnőtt fejjel szemlélve meg talán párhuzam vonható köztünk és az akkori felnőttek között: mindannyiunkat egy Nagy Mese malmában őröltek.

Intermezzóként jegyzem meg: 1986. február 23-án születtem, rá pár hónappal halt meg Andrej Tarkovszkij, és rá három évvel Weöres Sándor. Az én nemzedékem még elmondhatja, hogy magyar meséken nevelkedett: a Vi-

zipók csodapók, a Frakk, a Krisztofóró, a Mesék Mátyás királyról volt szá-
munkra a közös ihlet.

Találkozásom a női mellet a kilencvenes évek elejére tehető, hatéves lehettem, amikor egy kórházi fürdőszobában megláttam az ápolónő melleit a blúza mögött, zavaromat pedig csak fokozta, hogy mindvégig odanéztem. Ezekben a rendszerváltó időkben kóstoltam bele a véletlenül az asztalon felejtett üveges sörbe – tulajdonképp éltem az „igazi férfiak” mindennapjait.

A rendszerváltás utáni Budapestről a benyomásaim meglehetősen homályba ütköznek, az biztos, sokáig meggyőzően állítottam, a Ferenciek tere a Jégbüfével együtt – a kettő aligha választható külön – a határa a világ végének, azon túl csak az ijesztő semmi következik. A későbbiekben leomlott a feltételezésem: a Ferenciek sajnos nem az, aminek elképzeltem – hiába hogy manapság Magyarországon érezhetően világvége hangulat van.

P. S. M.: A szigligeti alkotóház étlapjai I. (1990)

Mit hozott még számomra a rendszerváltás? Asztnát, meg azt, hogy apám örökre visszament Törökországba. *Apaúrt*, nehéz lélegzetvételeket. Anyám arcát, aki még élt akkor, és Weöres *Rongyszőnyegét*, József Attila *Mamáját*, *Altatóját* olvasta fel elalvás előtt. Rengeteg fényképet rólam, amiken még anyám is, apám is jelen van; utcatábla vagy bármi olyasmi nem látható egyikén sem, ami segítené az eligazodást a változásokban. Mondjuk, egyes fényképeken ott a könyvespolc, közelebről megnézve a könyvek nagy része kicserélődött, ami megmaradt, azokból mind a mai napig kerülnek elő papírfecnik anyám kézírásával. *Túlvilági üzenetek*.

Mára meg odáig jutottunk, hogy politológusok és szociológiában jártas emberek próbálják a történetek ellenkezőjét állítani, miszerint semmiféle rendszerváltás nem volt, ha mégis, az mégsem az igazi. Magyar sajátosság ez: az örök elégedetlenség évszázadok alatt a jellemünkbe épült. Én ebben a kérdésben hozzáértés híján nem kívánom felkutatni vagy kikezdeni a gyenge pontokat, mindenesetre üdvözítő fordulat az ország történelmében, hogy éjszakánként nem kell fekete autóktól rettegni, attól félni, kinek mit mondunk, ezek remélhetőleg végleg a múlt részévé váltak. Meg aztán van itt egy kis féktelen testi szerelem és rock and roll, aminek szabad gyakorlása a rendszerváltás által valósult meg, mondom én, a fiatalok idétlenségével, cenzúrázatlanul.